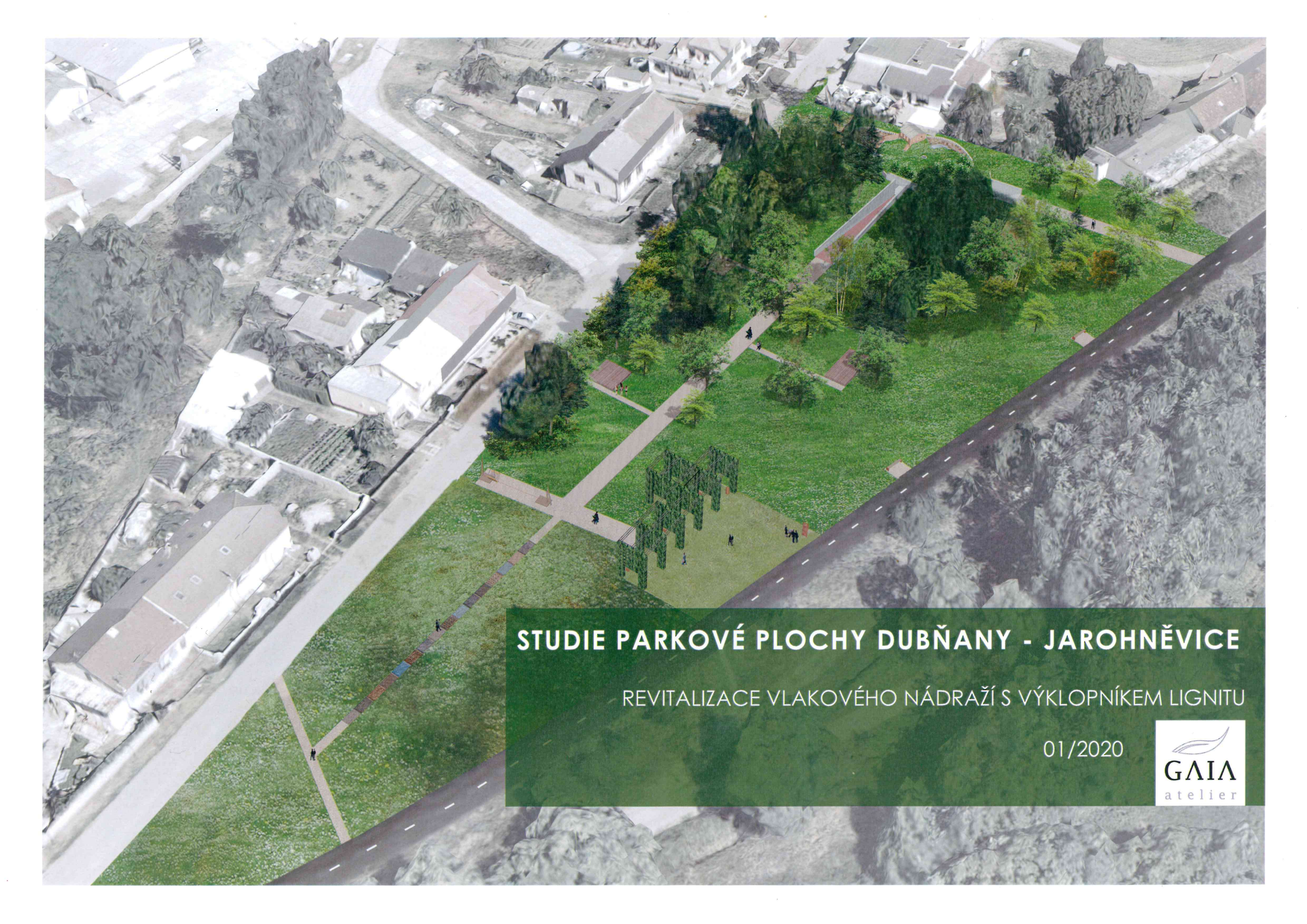

STUDIE PARKOVÉ PLOCHY DUBŇANY - JAROHNĚVICE

REVITALIZACE VLAKOVÉHO NÁDRAŽÍ S VÝKLOPNÍKEM LIGNITU

01/2020

GAIA
atelier

Nevyužitý prostor, který si žádá o naplnění, vytvoření programu a nabytí smyslu.

Bývalé vlakové nádraží sloužící lignitovým dolům.

Místem, kde dříve projížděly nákladní vagóny, nyní proudí davy cyklistů.
Plocha u bývalého statku Jarohněvice má svou historii, která je dnes již jen těžko zřetelná,
nezasvěceným skrytá.

Nápad, dát tomuto místu život, zobytnit ho, využít k občerstvení se přírodou a k odpočinku,
nabízí i možnost vzdělávat návštěvníky
a připomínat jim nejen zašlou slávu, ale i těžkou práci a silnou vůli lidí.

To vše může nabídnout nyní ladem ležící prostor v blízkosti jihomoravského města Dubňany.

OBSAH

ÚVODNÍ INFORMACE	01
ŠIRŠÍ VZTAHY	02
CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	03
PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	04
HORNICKÁ HISTORIE OBCE DUBŇANY	05
NÁVRH SITUACE/ DETAIL/ SCHEMA	06
VIZUALIZACE	07

01 ÚVODNÍ INFORMACE

Parková plocha Dubňany - Jarohněvice

k.ú. Dubňany
Parcely_3524, 3525/1
7700m2
Jihomoravský kraj

Město Dubňany
Náměstí 15. dubna 1149, 696 03 Dubňany
IČO_00284 882
DIČ_00284 882

Atelier Gaia - Lucie Komendová, M.Sc.
autorizovaný krajinářský architekt ČKA 03 961
Ing. Barbora Hubková , Bc. Vilém Michna
Polská 4, Znojmo
IČO_724 00 862

GSM_+420 608418470
lucie@ateliergaia.cz

Studie
leden 2020

STAVBA

KLIENT

ARCHITEKT

02 ŠIRŠÍ VZTAHY

© 2018 Český úřad zeměměřický a katastrální
Pod sídlištěm 9/1800 18211 Praha 8

© 2018 Český úřad zeměměřický a katastrální
Pod sídlištěm 9/1800 18211 Praha 8

Pohled na řešenou plochu - severní část/zdroj_archiv atelieru

Pohled na řešenou plochu - cyklostezka/ zdroj_archiv atelieru

03 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Území se nachází v západní části katastru města Dubňany, v části zvané Jarohněvice. Celková rozloha řešeného území je 7 700 m². Prostor je ohraničen od západu komunikací a rodinnými domy, od východu cyklostezkou Mutěnka (Mutěnice - Kyjov) a od severu areálem bývalého nádraží (brzy penzionem) a občerstvením.

Většina prostoru v současnosti nemá žádné specifické využití, jde o travnatou plochu s lučním a podrostovým trávníkem, plocha je udržována kosením. Ve střední části plochy jsou roztroušené výsadby borovice černé a nové, neujaté výsadby lípy srdčité. V severní části je stromové patro hustší s velkým zastoupením trnovníku akátu, břízy bělokoré, ale i topolu bílého či smrku ztepilého.

V lokalitě se nevyskytuje žádné diferenciované společenstvo přirozené vegetace. Území je předchozí činností narušené a nenachází se zde žádné cenné biotopy. Ruderální plochy, meze, násypyželeznic a silnic a podobné plochy v současné době patří k biotopům, ve kterých se mohou v jinak zemědělsky a lesnický využívané krajině přežít a šířit početné druhy hmyzu, včetně ohrožených. Zvláště zde na MOřavě se může vyskytovat celá řada teplomilných stepních druhů.

V severní části, v blízkosti občerstvení, je staré dětské hřiště nesplňující však současné požadavky na bezpečnost hřišť.

Území je rovinaté, pouze v západní části je řešené území odděleno od komunikace svahem o převýšení 1,5m. Řešené území se nachází v nadmořské výšce 175 m.n.m.

MAJETKOVÉ VZTAHY

Katastrální území: Dubňany [633585]

parcela č.	výměra/ m ²	vlastnické právo	druh pozemku	využití
3524	3893	Město Dubňany	ostatní plocha	manipulační plocha
3525/1	2435	Město Dubňany	ostatní plocha	manipulační plocha

Pohled na řešenou plochu - severní část/ zdroj_archiv ateliéru

Pohled na řešenou plochu - stávající dětské hřiště/ zdroj_archiv ateliéru

04 PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

KLIMATICKÉ PODMÍNKY

Území se nachází v teplé oblasti T4 (dle Quitt).

- průměrná roční teplota 9,3 °C
- průměrný roční úhrn srážek

PEDOLOGIE A GEOLOGIE

Půdním typem je arenická regosol, ta je typická nevelkou úrodností a zejména písčitou strukturou. Geologické podloží zde tvoří naváté písky a částečně antropogenní uloženiny, ty se nacházejí zejména v okolí cyklostezky (bývalý železniční násep a v místech bývalého výklopníku - viz. dále).

POTENCIÁLNÍ VEGETACE

Dle geobotanického systému je v těchto místech hranice střemchové jasaniny a subkontinentální ostrícové doubravy.

střemchové jasaniny (*Pruno padi-Fraxinetum excelsioris*)

Třípatrové až čtyřpatrové porosty tvořené dominantní olší lepkavou (*Alnus glutinosa*) nebo jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) a příměsí dalších listnáčů – javorem mlečem (*Acer platanoides*), j. klenem (*A. pseudoplatanus*), střemchou obecnou pravou (*Prunus padus* subsp. *padus*), v nižších polohách též dubem letním (*Quercus robur*) a lípou srdčitou (*Tilia cordata*). Keřové patro je často husté a druhově bohaté, s převahou zmlazených dřevin stromového patra. V nižších nadmořských výškách se vyskytují též svída krvavá (*Cornus sanguinea*), brslen evropský (*Euonymus europaea*), meruzalka srstka (*Ribes uva-crispa*) a bez černý (*Sambucus nigra*). V bylinném patře převažují vlhkomilné lesní druhy. V nižších polohách je slabě vyvinutý jarní aspekt s orsejí jarní hlíznatou (*Ficaria bulbifera*), případně se sasankou hajní (*Anemone nemorosa*) nebo mokřýšem střídavolistým (*Chrysosplenium alternifolium*).

subkontinentální ostrícové doubravy (*Carici fritschii-Quercetum roboris*)

Světlé lesy s dubem letním (*Quercus robur*), nevýrazně vyvinutým keřovým patrem a druhově velmi bohatým patrem bylinným, jehož nejčastějšími dominantami jsou ostrice Fritschova (*Carex fritschii*) a konvalinka vonná (*Convallaria majalis*). Hojně jsou zastoupeny druhy šípákových doubrav, např. kakost krvavý (*Geranium sanguineum*) a jetel alpský (*Trifolium alpestre*), acidofilních doubrav, např. kostřava ovčí (*Festuca ovina*) a černýš luční (*Melampyrum pratense*) a také některé luční druhy, např. ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*).

Původní název dolu 1.máj v Dubňanech/ zdroj_zdarbuh.cz

05 HORNICKÁ HISTORIE OBCE DUBŇANY

První zmínka o obci patří právě části Jarohněvice, na níž se řešené území nachází. Ta pochází z roku 1222, kdy se zde nacházela dnes již zaniklá farní osada s velkým statkem, který je patrný ještě na mapách z počátku 20. století.

Obec Dubňany se dále rozrůstá zejména v okolí dnešního kostela. Největšího rozvoje dosahuje v roce 1850, kdy se je v Dubňanech zřízena sklářská huť a dále pak v 60. letech 19. století, kdy zde začíná **hornická činnost**. V Dubňanech a okolí vzniká velké množství podpovrchových dolů na **těžbu lignitu**, což je poměrně nekvalitní druh hnědého uhlí. Z daleka největší rozvoj pak následuje mezi lety 1950 a 1980, kdy je dokončeno sídliště hornických dělníků zvané Lignit. Do obce se stěhuje mnoho horníků z okolí. V roce 1964 má obec na 7 000 obyvatel (dnes 6 400) a stává se městem.

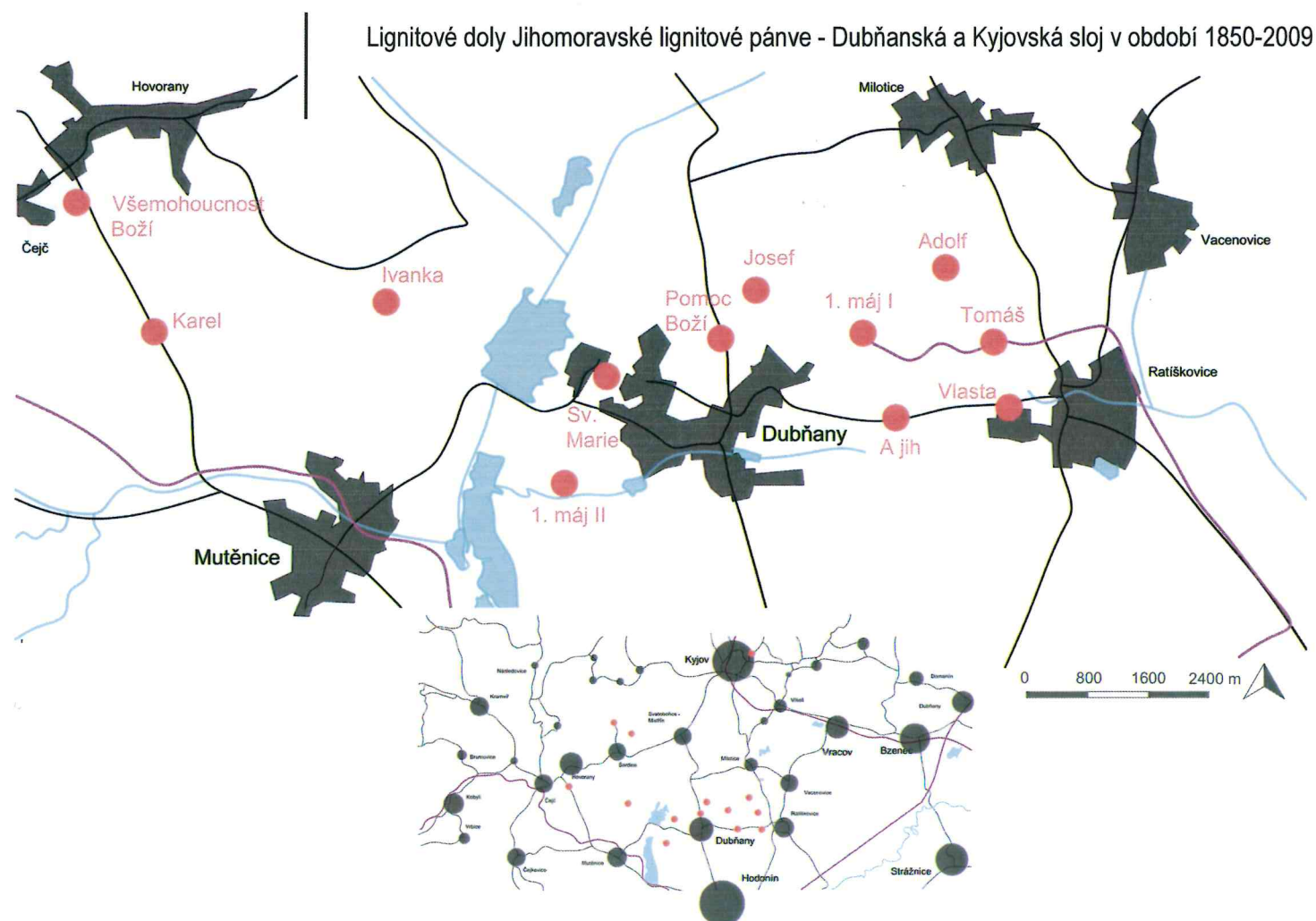
Řešené území se nachází v již zmíněné části Dubňan – v Jarohněvicích. I zde se nacházely **důlní objekty** (1. Máj II nebo Sv. Marie). Významným objektem jsou také dodnes stojící sklárny Horní Huť, ke které vedou z části již vytrhané koleje. Horní Huť byla jen pokračováním slávy Jarohněvic, kterou započal zmíněný farský statek, který byl v 16. století významným dvorem.

Na starých mapách jsou patrné **barokní úpravy krajiny** a prostory bažantnice, podle které se dodnes jmenuje rybník a část doubravy v těchto místech. Osová úprava bažantnice je v mapách vidět dodnes.

Cyklostezka Mutěnka zprovozněná v roce 2012 vytváří východní hranici řešeného území.

Jde o bývalou železnici spojující Kyjov s Mutěnicemi a Hodonínem. Dodnes se zde nachází staniční budova (severně od řešené plochy). Koleje zde ale byly vybudovány zejména pro export lignitu, který byl přímo na našem prostoru nakládán na vlaky pomocí masivního výklopníku vysokého asi 15 metrů, na který byl lignit transportován několik stovek metrů dlouhou lanovkou z dolu Ivanka, který se nacházel západně směrem na Čejč.

Bývalá železnice a **masivní struktura výklopníku**, svržená v 90. letech, zachovaná na fotografiích, byla impulzem pro vytvoření místa, kde si člověk může nejen odpočinout, ale i místa, které připomene nedávnou, ale rychle se vytrácející historii této oblasti.

KVĚTNATÁ LOUKA

slunná a otevřená část parku bude oseta suchomilnou směsí květnaté louky, která bude postupně nakvétat a bude příjemným zpestřením prostoru

LANOVKA

herní prvek je připomínkou původní nákladní lanovky, která vedla v těchto místech a přepravovala vytěžený lignit do výklopníku, odkud se následně nakládal do vagónů

INFOTABULE A STOJAN NA KOLA

u cyklostezky bude umístěna větší kortenová informační tabule, představující základní informace o Dubňanech a jejich důlní historii

KLESAJÍCÍ RAMPA S INFOTABULÍ

abychom vtáhli návštěvníka do příběhu důlní historie zavedeme ho až do samotného nitra země. Hlavní cesta postupně klesá pod úroveň terénu, její povrch tmavne, světla ubývá. Dostáváme se až do nitra nově navršeného kopce, kde jediné světlo proniká skrze světlík. Návštěvník se tak na okamžik dostává do kůže horníků, kteří zde v dřívějších dobách těžili lignit.

VEGETACE

V návrhu je zachována většina stávajících stromů, jejichž zdravotní stav umožňuje dlouhodobou existenci. V severní části parku jsou k dosadbě navrženy nové domácí druhy listnatých stromů. V blízkosti pobytových dřevěných mol jsou navrženy nové ovocné stromy a keře. Výsadby volně rostoucích skupin keřů jsou zejména ve východní části podél silnice, sloužící jako pohledová i zvuková bariéra mezi parkem a zástavbou rodinných domů.

STEZKA BOSOU NOHOU

skrze květnatou louku vede stezka tvořená z mnoha různých přírodních materiálů, od písku, přes různé frakce štěrku, kmeny stromů, šišky apod., které můžeme vnímat bosýma nohama. Stezka nabízí jiný rozměr vnímání prostoru, zdokonalení smyslu a uvolnění těla.

VÝKLOPNÍK

nejvýraznější vertikálu prostoru tvoří reminiscence dříve existujícího výklopníku. Jedná se o jednoduchou kovovou konstrukci popnutou rostlinami, která hmotově připomíná tuto impozantní stavbu. Návštěvníci, místní obyvatelé i projíždějící cyklisté mohou posedět v příjemně přistíněném prostoru loubí na jedné z laviček či houpačce.

DŘEVĚNÁ MOLA A JEDLÉ KEŘE

dřevěná mola skýtají zázemí pro posezení, piknik a odpočinek. Jsou rozmístěna v travnaté ploše a obklopena jedlými keři, které jsou návštěvníkům k dispozici pro malé osvěžení.

ŠTĚRKOVÝ TRÁVNÍK

plocha kolem výklopníku bude zpevněna štěrkovým trávníkem, který snáší větší zátěž, je dobře propustný a snáší sucho

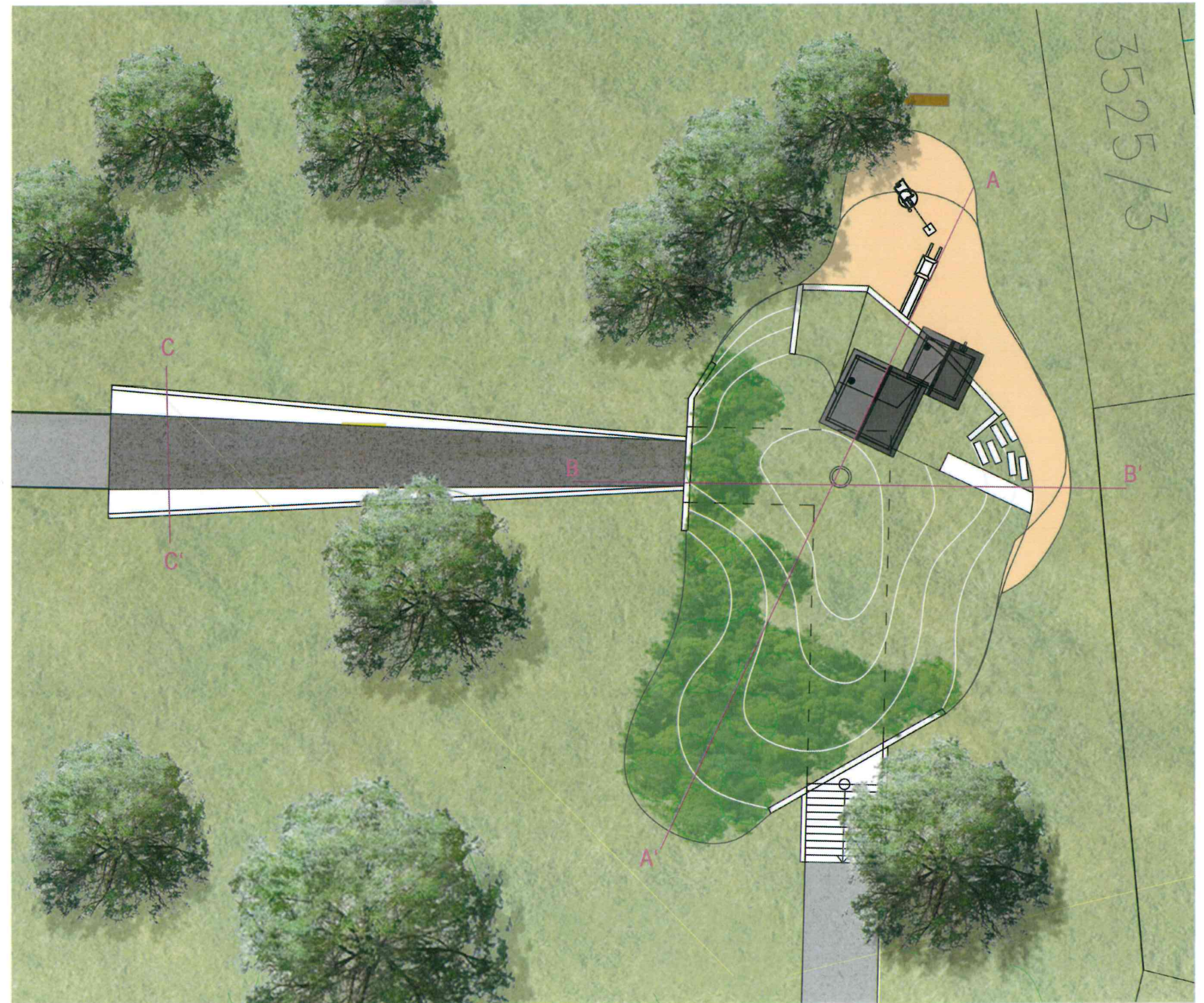
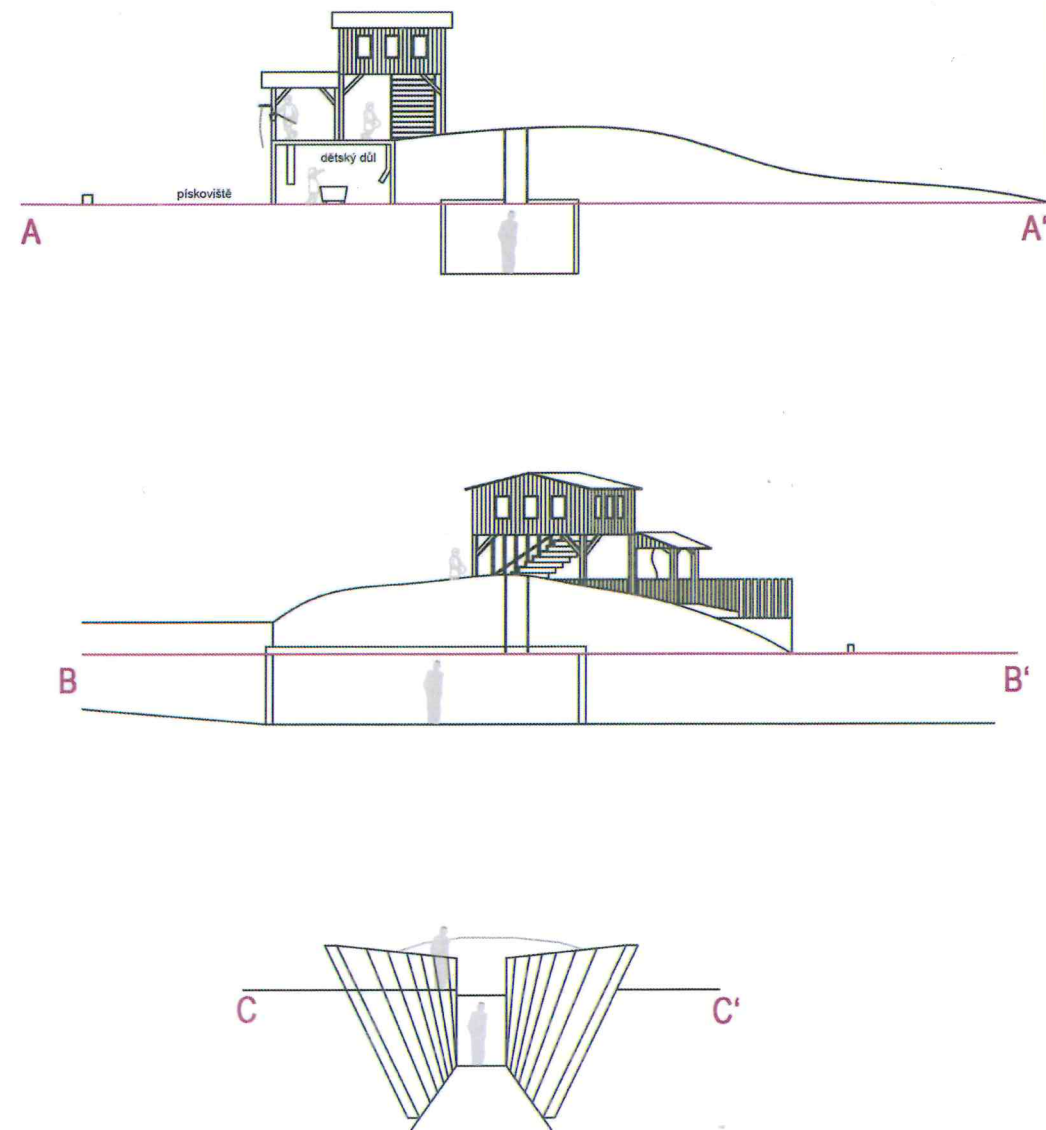
MOBILIÁŘ

posezení pro cyklisty a kolemjdoucí je řešeno formou laviček s kortenovými boky a dřevěným sedákem. Lavičky tak navazují svým charakterem i materiálově na cyklostezku Mutěnka.

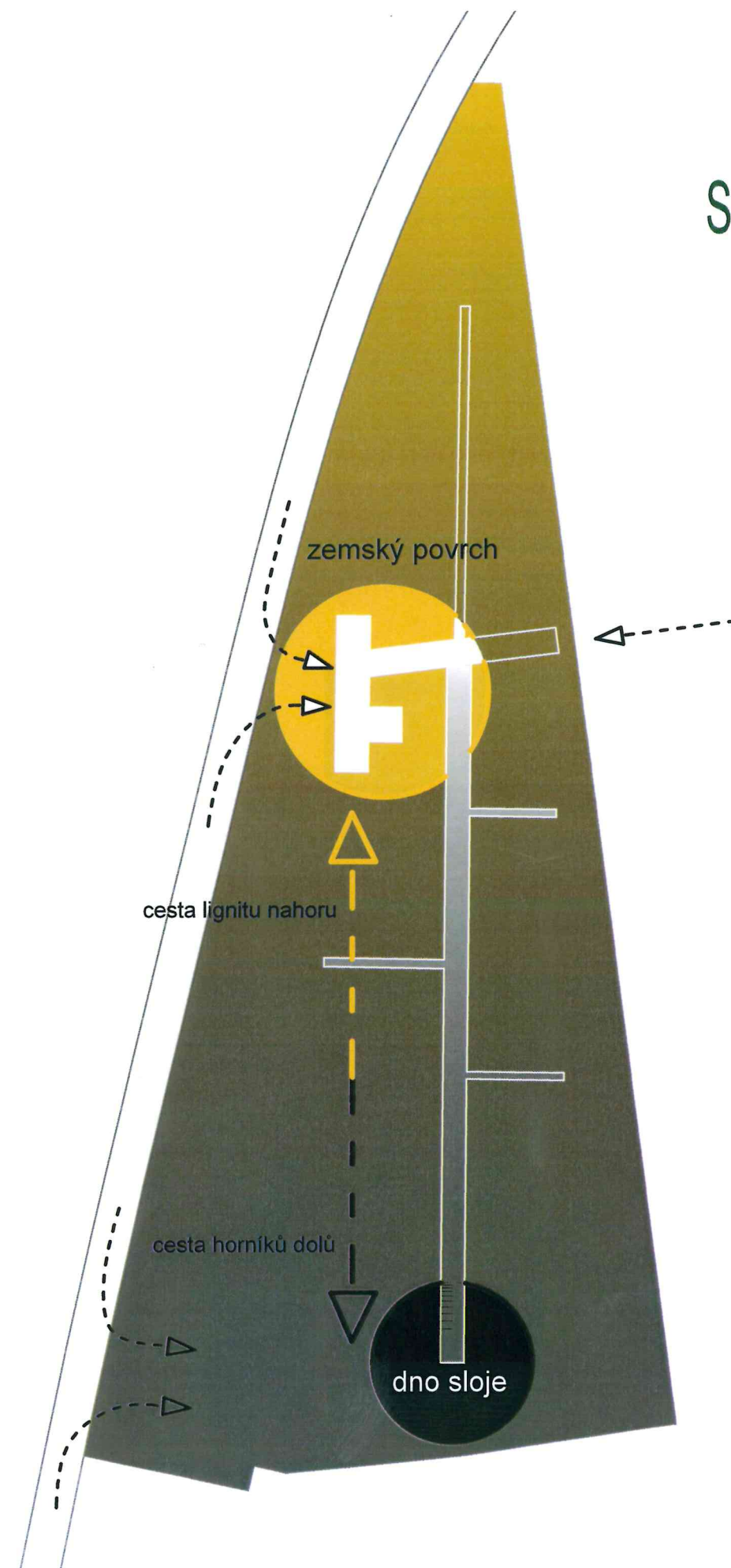
HŘIŠTĚ INSPIROVANÉ DŮLNÍ HISTORIÍ

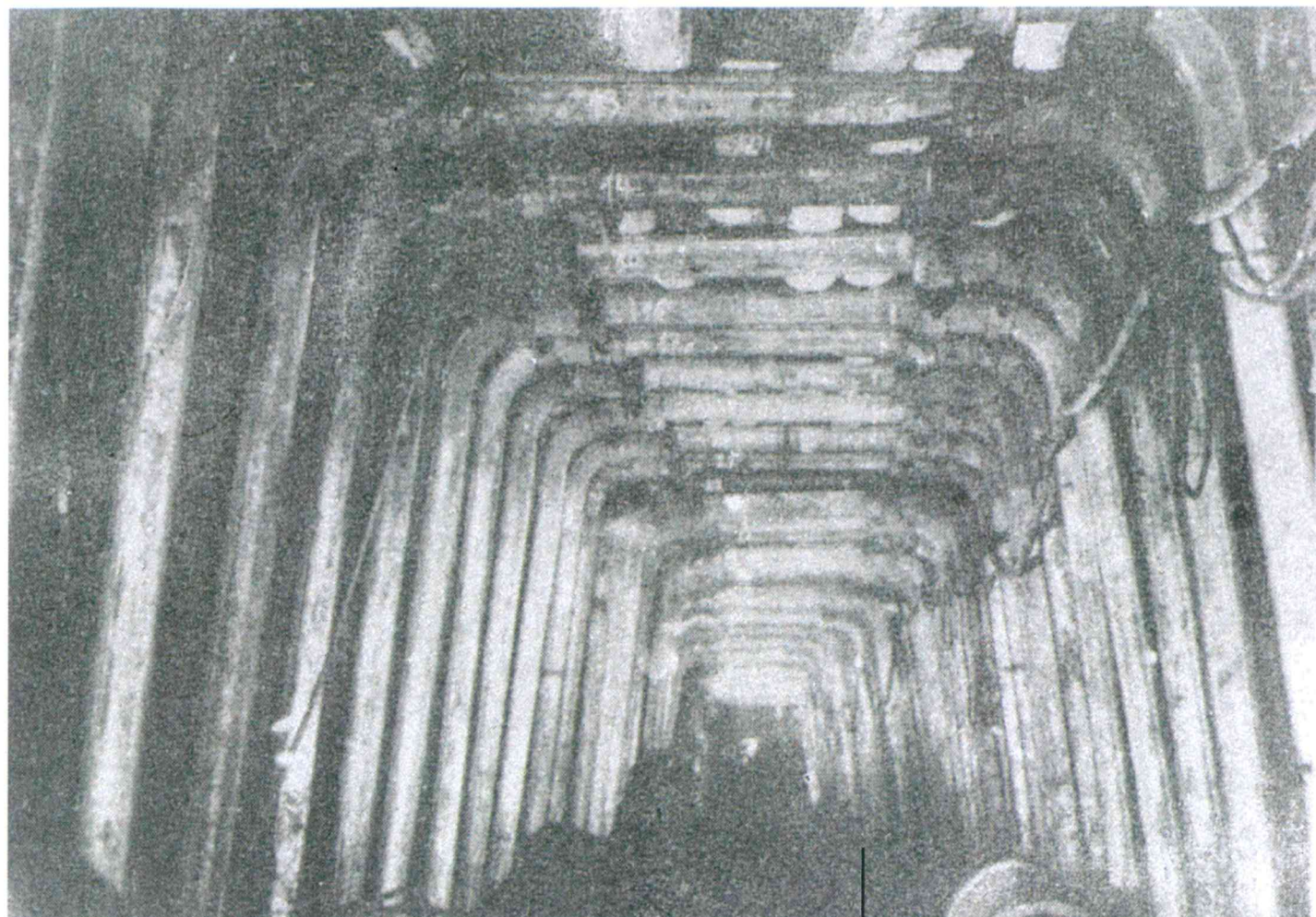
dětské hřiště se nachází v blízkosti stávajícího občerstvení. Je pojednáno jako hornické stavby, ve kterých mohou děti zažít spoustu dobrodružství. Mohou se vnořit do podzemí a nakládat a přemisťovat materiál (písek). Součástí hřiště je mechanický bagr na písek, důlní vozík nebo kladkostroj.

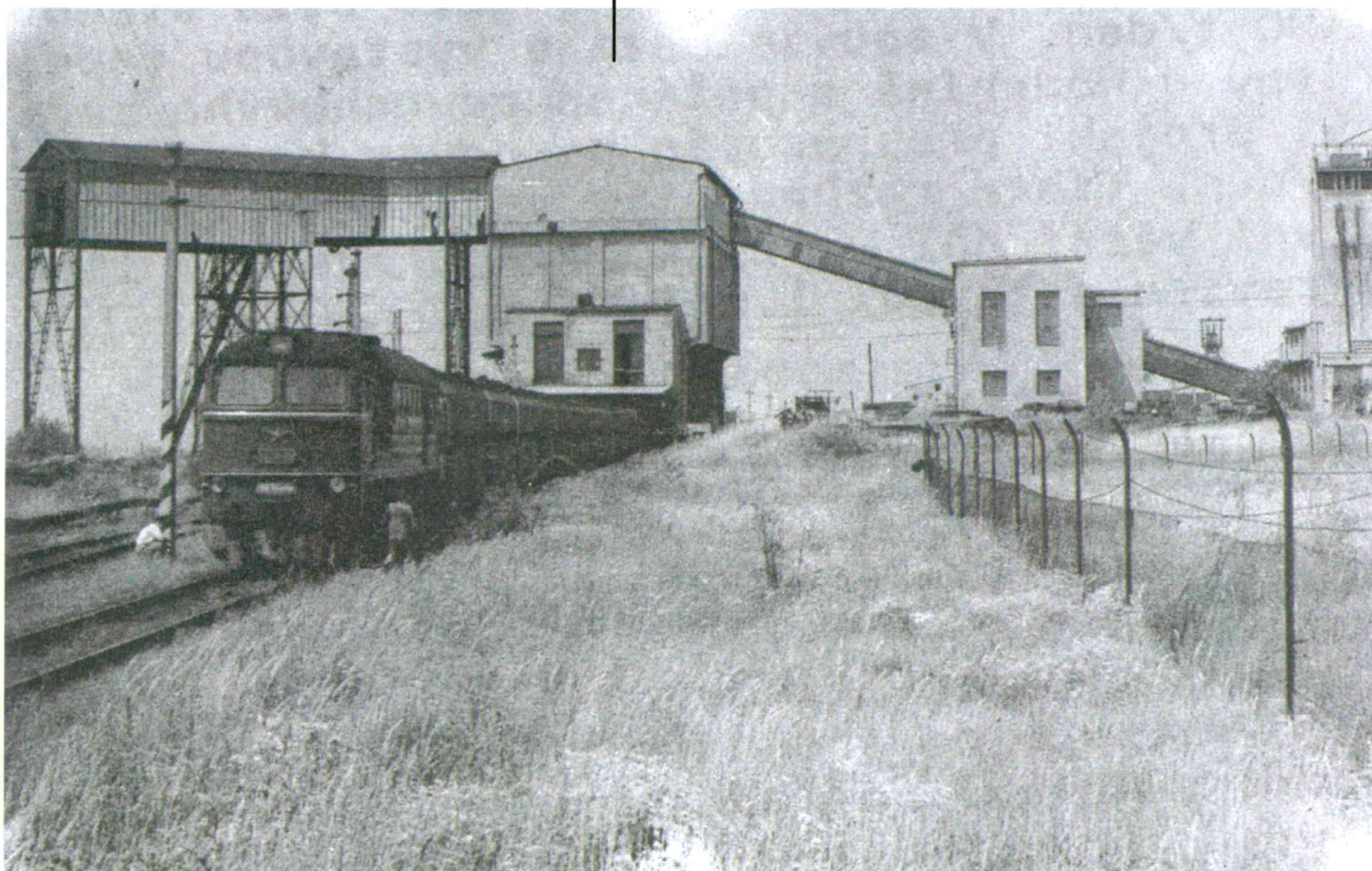
06 NÁVRH SCHÉMA_IDEA NÁVRHU

Důl 1.máj v Dubňanech / zdroj_zdarbuh.cz

Důl 1.máj v Dubňanech - obratná stanice lanovky/ zdroj_zdarbuh.cz

Hlavním jmenovatelem návrhu je **silná historie místa**.

Genius loci se z těchto míst vytrácí a je třeba jej živit, aby zůstal alespoň v povědomí.

Na hornickou historii města Dubňany by nemělo být zapomenuto.

Návrh krajinářské úpravy nevyužité plochy u bývalého nádraží v Dubňanech je rozdělen do dvou ideových úrovní, které jsou navzájem prostorově propojeny a respektují v co největší míře stávající stav území i vegetace.

Hlavním principem návrhu je **kontrast světla a tmy**, která vládne pod zemí, v dolech.

Cestu ze světla do absolutní tmy a poté zase nazpět absolvovali horníci každodenně.

Prostor samotný nabízí díky stávající zeleni stinná, tmavá místa v severní části, a naopak jižní část je prosluněná a bez vegetace.

Tohoto přirozeného členění návrh využívá. Umisťuje do stinné části území **vzpomínku na těžbu lignitu**, kde se návštěvníci dostávají pod zem, do tmy.

Hlavní osa, jak bylo zmíněno, spojuje pomyslný prostor dolu s výklopíkem. Je pomyslnou vertikální štolou dolu spojující tmu se světlem.

Odbočky z osy a dřevěná mola v travnaté ploše symbolizují labyrint chodeb hluboko pod zemí.

V jižní části parku návštěvník vychází z dolu do absolutního světla, prostoru bez stromů a může sledovat další putování těžené suroviny lanovkou do výklopíku.

Dalším neméně důležitým aspektem návrhu je těžba a zpracování lignitu. Prostor byl v minulosti vymezen právě za tímto účelem.

Pomocí již zaniklého výklopíku zde byl lignit nakládán na vlaky a dále expedován po kraji.

Právě výklopík a lanovka, která jej plnila jsou hlavním prvkem návrhu.

Dalším stěžejním bodem je dětské hřiště, které je v současnosti v havarijním stavu.

Propojením těchto dvou míst vzniká hlavní osa celého prostoru, která dává místu řád a kompoziční proporce.

VÝKLOPÍK A LANOVKA

Nejvýraznější prvek prostoru tvoří reminiscence dříve existujícího výklopíku; impozantní, 15m vysoké stavby. Lanovka přepravila vytěžený lignit z dolu do výklopíku, odkud se nakládal do vagónů a byl dále expedován.

Jako připomínka výklopíku je ve stejném místě vystavěna jednoduchá kovová konstrukce. Ta vytváří jakési industriální loubí, podobné tomu, které tvořil betonový výklopík. Celá konstrukce je pokryta pnoucími rostlinami, takže vytváří hmotu podobnou výklopíku. Uvnitř loubí se nachází lavičky a houpačka pro dospělé.

Návštěvníci zde mohou posedět v příjemně přistíněném prostoru loubí.

HLAVNÍ OSA

Důlní stavby v okolí Dubňan/ zdroj_zdarbuh.cz

Reference_hřiště / zdroj_serfaus-fiss-ladis.at

Hlavní osa, jak bylo zmíněno, spojuje pomyslný prostor dolu s výklopníkem.

Je pomyslnou vertikální štolou dolu spojující tmu se světlem.

Od východu můžeme po schodech vstoupit do tmavého podzemí kopce, odkud opět po rampě pozvolna stoupáme zpátky na světlo až k výklopníku a lanovce odkud byl lignit transportován.

Od této osy kolmo odbočují cesty k dřevěným molům, kde si člověk může v klidu odpočinout a ochutnat plody ovocných stromů.

Postupně se zhlubující rampa do dolu je po stranách tvořena betonovou stěnou s infotabulemi o těžbě lignitu. Betonová opěrná stěna plní zároveň funkci zábradlí. Směrem k „dolu“ se stěny podél rampy více uzavírají, aby vznikl pocit uzavřeného prostoru.

Povrch je na rampě tvořen kamenným kobercem v barvě lignitu. Ostatní cesty jsou vybudovány jako mlatové.

HŘIŠTĚ INSPIROVANÉ DŮLNÍ HISTORIÍ

Navržené hřiště se nachází ve stejných místech jako stávající (v severní části – u občerstvení).

Je pojednáno jako hornické stavby, ve kterých mohou děti zažít spoustu dobrodružství.

Podobně jako jejich předkové se mohou vnořit do podzemí a nakládat a přemisťovat materiál (písek).

Součástí hřiště je mechanický bagr na písek, důlní vozík nebo kladkostroj.

Dětské domky na vrcholu nově vytvořené terénní modelace jsou podobně jako ty staré, důlní – ze dřeva.

BOSONOHÁ STEZKA

Bosonohá stezka/ zdroj_zs26plzen.cz

Součástí zadání projektu byla bosá stezka.

Ta je navržena na hlavní severojižní ose. Hmatová stezka tuto osu na jihu zakončuje.

Tato stezka je složena z různých materiálů, jejichž struktury můžeme bosou nohou dobře vnímat.

Na této stezce děti poznávají okolní svět a zdokonalují si smysly, dospělí se zde mohou uvolnit duševně a na chvíli zažít pohodu uvolnění těla.

VEGETACE

V návrhu je zachována většina stávajících stromů, jejichž zdravotní stav umožňuje dlouhodobou existenci. Podle výše jmenovaných principů návrhu je severní část parku „zahuštěna“ novými výsadbami stromů a keřů. Druhá skladba dřevinných vegetačních prvků v severní části plochy je navržena s ohledem na geograficky původní druhovou skladbu, typickou pro tuto lokalitu.

Navrženy jsou také ovocné stromy a keře, které byly součástí zadání projektu.

Zejména ve středové části prostoru je navrženo množství plodících stromů a keřů jako jsou jabloně, třešně, hrušky, rybízy, angrešty, josty, muškovníky a další. Koncentrovány jsou zejména v blízkosti pobytových dřevěných mol, které navazují na hlavní osu parku.

Další výsadby keřů jsou zejména ve východní části podél silnice, sloužící jako pohledová i zvuková bariéra mezi parkem a zástavbou rodinných domů.

Plocha v okolí „výklopníku“ je ztvárněna jako štěrkový trávník nízkého vzrůstu.

Výrazným vegetačním prvkem je suchomilná květnatá louka v jižní, slunné části parku.

Reference_květnatá louka / zdroj_archiv atelieru

06 NÁVRH

MOBILIÁŘ

Reference_mobiliář/ zdroj_ www.euroform-w.com

Z důvodu vizuální komunikace s cyklostezkou je prostor parku přiléhající k cyklostezce Mutěnka vybaven lavičkami podobného designu. Navržené lavičky jsou však na posedové ploše celodřevěné.

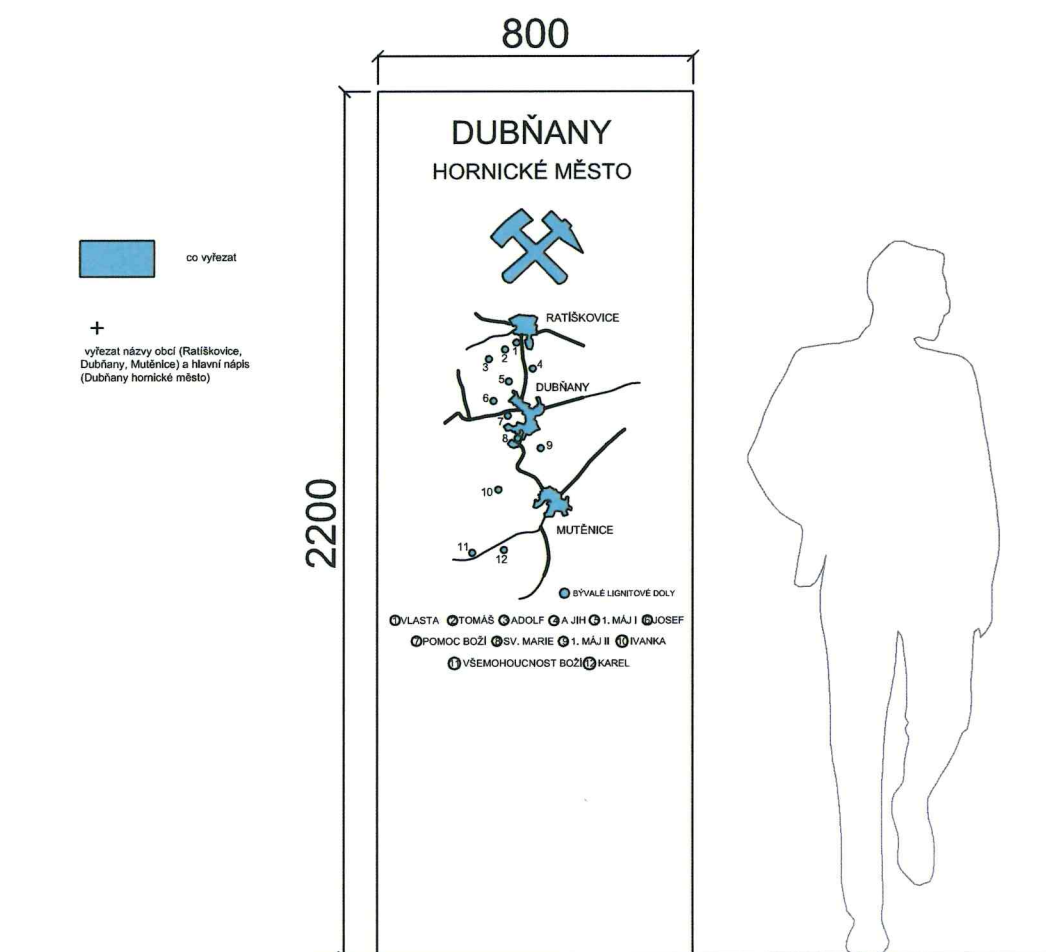
Dřevěná mola v prostoru parku skýtají zázemí pro posezení, piknik a odpočinek nejen místním návštěvníkům, ale také cyklistům.

Infotabule jsou navrženy celkem 3 a budou nabízet návštěvníkům odhalení bohaté podzemní historie území, v naší republice ojedinělé a vyjimečné.

První se nachází u cyklostezky a objasňuje nejen cyklistům a kolemjdoucím hornickou historii v Dubňanech, součástí je i mapa lignitových dolů v okolí Dubňan. Tato infotabule by měla charakterově i materiálově navazovat na cyklostezku. Další podávají informace k výklopníku a samotné těžbě lignitu.

Dalším prvkem mobiliáře je stojan na kola umístěný před výklopníkem u cyklostezky.

Reference_lanovka / zdroj_ archiv atelieru

07
VIZUALIZACE
POHLED Z PTACÍ PERSPEKTIVY

07 VIZUALIZACE DETSKÉ HRISTE

07
VIZUALIZACE
REMINISCENCE VYKLOPNIKU

07
VIZUALIZACE
CESTA DOLU - DO „DOLU“

